

Asätare **ÖVERVAKAS** med kamera

Räv vid en vargslagen tvåårig älgdjur den andra juni 2007. Älgen dödades två veckor tidigare.

Med kameror vid vargslagna älgar är det möjligt att registrera vilka djur som utnyttjar kadavren och uppskatta hur lokala populationer av olika asätare påverkas vid vargförekomst.

AV CAMILLA WIKENROS, HÅKAN SAND,
PER AHLQVIST & OLOF LIBERG

I ett vargrevir dödar vargarna 100–140 älgar per år. Asätande arter, både däggdjur och fåglar, utnyttjar kadaverrester från bytesdjur som dödats av varg.

En konsekvens av detta är att återetablering av varg skulle kunna medföra att asätande arter gynnas. Detta förutsätter att tillgången på mat i form av kadaver ökar vid vargförekomst och att asätaren själv inte blir dödad när den besöker resterna.

Hur mycket mat blir då över till asätare i ett vargrevir? Vilka arter är bäst på att utnyttja vargslagna byten och vad kommer det att innebära på sikt

för tillväxten och storleken på dessa populationer?

Inom ramen för vargforskningsprojektet vid Grimsö forskningsstation, SLU, har vi under flera år registrerat antal och frekvens av vargslagna älgar och rådjur under olika perioder av året.

Vintertid har vi noterat vilka spår av andra djur som funnits vid dessa kadaver. Det har gett ett grovt mått på vilka arter som utnyttjar resterna av vargarnas bytesdjur, men inte på hur ofta dessa besöks och hur mycket av kadavren som konsumeras av olika arter.

För barmarksperioden finns nästan

Björn vid en vargslagen älgko den 28 juni 2007. Kadavret är nästan tre månader gammalt.

Kungsörnar vid en vargslagen älgko den 9 februari 2007.

En digital stillbildskamera, Stealthcam STC-WD2-IR, med externt batteri som är uppsatt vid ett älgkadaver.

ingen kunskap alls om hur olika arter drar nytta av vargslagna byten.

För att få ett mått på hur ofta olika arter besöker kadaverplatser skulle det behövas personer som observerar en kadaverplats dygnet runt, vilket är praktiskt besvärligt, mycket kostsamt och svårt att genomföra utan störningar. Med modern kamerateknik är det

rimlig kostnad och med minimal störning.

Genom att sätta upp kameror vid vargslagna älgar någon eller några dagar efter att vargarna har lämnat området kan vi således registrera inte bara vilka arter som utnyttjar vargslagna bytesdjur, utan också hur ofta och hur länge de besöker kadavren. Vi

får även uppgifter om hur besöken är fördelade över dygnet och mellan olika årstider.

Vi har tillstånd från länsstyrelserna i Örebro, Västmanland, Värmland och Dalarnas län att använda denna metodik fram till och med år 2009.

Med hjälp av bildmaterialet från kamerorna kan vi dels beräkna hur mycket kött som finns tillgängligt för andra arter då vargarna lämnar bytet, dels uppskatta hur utnyttjandet av kadavren fördelas mellan olika arter. →

➔ Denna kunskap kan i sin tur användas för att skatta hur olika arter påverkas vid vargförekomst.

Om till exempel räv gynnas vid etablering av varg kan vi få en negativ effekt på rävens bytesdjur som hare och skogsfågel. Men vi vet också att varg dödar räv, och om detta fenomen i förlängningen resulterar i färre rävar så skulle hare och skogsfågel kunna påverkas positivt vid vargförekomst.

Kamera vid kadavret

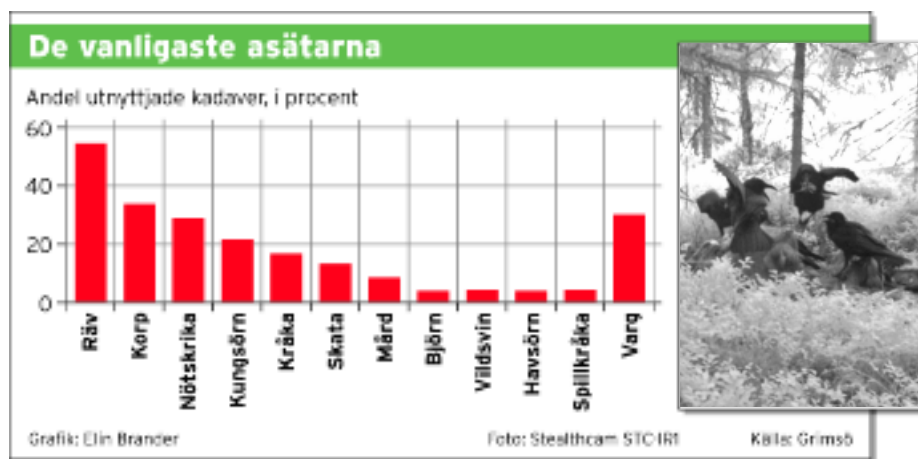
Vi använder oss av videokamera och digital stillbildskamera. Båda har inbyggd eller extern rörelsedetektor som reagerar på både rörelse och värme. Rörelsedetektorn fungerar på mellan 9 och 30 meters avstånd beroende på fabrikat. Kamerorna är programmerade att ta tre bilder varje minut vid rörelse. Nattetid används infrarött ljus för att möjliggöra fotografering.

Utifrån GPS-positioner från sändarförsedda vargar kan vi lokalisera tänkbara platser för slagna byten. Dessa platser kontrolleras sedan i fält så snart som möjligt efter att vargarna har lämnat området.

Räv och korp flitigast

Om ett kadaver, som inte är fullständigt konsumerat, påträffas monteras en kamera. Kamerorna sätts upp 3 till 30 meter från kadavret i träd på ungefär 60 centimeters höjd. De sitter väl synliga då kamouflerande av kameran skulle påverka rörelsedetektorns funktion.

Sedan besöks kadavret var fjortonde dag för byte av batteri och minneskort. Kameran får sitta uppe tills kadavret är fullständigt konsumerat och endast ben och hårrester finns kvar på platsen.

Räv, följt av korp, nötskricka och kungsörn var de vanligaste asätarna vid de 24 vargslagna älgarna där det suttit kameror. Vid sju kadaver gjorde vargarna återbesök vid tidigare slagna älgar.

Hittills har över 7 000 bilder, fördelade på 24 älgkadaver, registrerats. Av dessa har vi identifierat elva asätande arter, varav fyra däggdjur och sju fåglar.

Inte oväntat har räv varit den flitigast förekommande asätaren vid kadavren. Alla kadaver besöks dock inte av alla arter. Bara drygt hälften av de bevakade kadavren har besökts av räv. De vanligast förekommande fågelarterna var korp, nötskricka och kungsörn.

Vid sju kadaver gjorde vargarna återbesök vid sina tidigare slagna byten.

Men inte bara asätande arter har fångats på bild utan även tjäder samt levande älgar och rådjur. Vid ett kadaver fotograferades också ett lodjur. Vid ett tillfälle har en människa fångats på bild vid ett kadaver som låg på isen vid en sjö.

Tre av de 24 kadavren fick inga besök alls, varken av asätare eller återkommande vargar. □